

La cooperativa de Bombers de Barcelona del 1938

Marc Ferrer

Una cooperativa és una empresa la propietat de la qual pertany als seus membres, que en són socis i la gestionen per abastir-se de productes, serveis o treball, i que a més en comparteixen els rendiments i beneficis.

El cooperativisme va néixer amb la revolució industrial a mitjan segle XIX a Anglaterra i va arribar a casa nostra per les mateixes dates, com a eina d'organització de la classe treballadora que rebutja l'explotació capitalista i cerca alternatives a les seves pèssimes condicions de vida.

El cooperativisme va tenir el seu màxim esplendor a Catalunya durant la Segona República i sobretot durant la Guerra Civil.

Una història poc coneguda dels Bombers de Barcelona és la cooperativa que es va crear dins el cos precisament durant la Guerra Civil.

Cap a finals del 1937 la rereguarda barcelonina es caracteritzava per les dificultats d'aconseguir proveïments i comprar aliments. Des de l'inici de la guerra, a nivell general, el cost de la vida s'havia quadruplicat. La guerra havia comportat una pujada de preus constant, especialment al mercat negre, on es podien comprar els béns de primera necessitat que escassejaven als establiments i mercats convencionals.

La vida s'anava encarint i els salaris no van seguir la corba ascendent dels preus, de manera que la majoria de la població va perdre poder

Segell de la Cooperativa de Bombers de Barcelona

adquisitiu. Els bombers també es van veure afectats per l'escalada de preus, ja que les seves retribucions eren pràcticament les mateixes que abans de la guerra.

Per això, amb la finalitat d'ajudar els bombers i les seves famílies es va crear una cooperativa amb el nom de Societat Cooperativa Bombers de Barcelona. Ens queda el dubte de si la creació de la cooperativa va ser una iniciativa voluntària dels mateixos bombers o una imposició de les autoritats.

L'objectiu d'unir-se era beneficiar-se de la compra comuna, amb la idea de millorar la condició social i econòmica dels associats a la cooperativa tot substituint el lucre en les relacions socials per la solidaritat en la prestació de serveis. Com? Distribuïnt productes de consum i impulsant obres socials entre els associats.

Els associats podien ser persones d'ambdós sexes de més de 16 anys i havien d'abonar una subscripció de dues-centes pessetes, a pagar durant un període mí-

nim de tres anys, en terminis mensuals o setmanals. A canvi, l'associat podria comprar els articles que necessités, amb la condició de fer prestacions de serveis, i, lògicament, tenia dret a assistir als actes, reunions i assemblees que es convoquessin.

El 12 de gener del 1938 van quedar aprovats i registrats al Consell Superior de la Cooperació els estatuts de la Societat Cooperativa Bombers de Barcelona com a cooperativa popular de consumidors de classe A. Inscrita en el registre del Servei de Coopera-

ció amb el número 2.531, s'havia constituït d'acord amb la legalitat vigent.

Amb els estatuts aprovats, el dia 23 del mateix mes de gener es va escollir, en una assemblea a la qual van assistir més de tres-centes persones, la junta directiva i la comissió revisora de comptes de la cooperativa.

La junta estava formada per Luis Espinosa, president; Pere Sancho, vicepresident; Crescenciano Vázquez, vicesecretari; Joan Farrés, tesorero; Eduard Ruiz, comptador, i Félix Sáez, Ramon Llauredor i Salvador Espinós, vocals. La comissió revisora de comptes estava formada per Francesc Campoy, Ramon Boronat i Fabià Coll.

La cooperativa va arribar a tenir més de 360 persones associades, la majoria de les quals eren membres del cos de bombers, que s'integraven a la cooperativa amb les seves famílies, tot i que també hi havia socis que no eren bombers. Tothom tenia una targeta de racionament per tal d'adquirir

Carnet de soci de la cooperativa

rir els productes i que era indispensable per rebre el gènere que es repartia. A la targeta, a més de constar-hi el nom, el cognom i l'adreça del soci, s'hi registraven els noms i cognoms d'altres persones que compartien la targeta de racionament, normalment la família de l'associat.

Arriben les represàlies

Amb la victòria feixista el 1939, la dictadura franquista va ordenar la dissolució de totes les cooperatives, i evidentment la dels bombers també va quedar suspesa. Els dotze bombers que havien tingut càrrec a la junta van patir un expedient de depuració. Així, tres d'aquests bombers van ser destituïts «por rojos»: Luis Espinosa, Francesc Campoy i Fabià Coll; dos van rebre una sanció temporal sense sou ni feina: Crescenciano Vázquez (un mes) i Eduard Ruiz (quatre mesos). La resta, Pere Sancho, Jaume Esteve, Joan Farrés, Félix Sáez, Ramon Llaurador, Ramon Boronat i Salvador Espinós, no van patir cap tipus de sanció.

El president de la cooperativa, Luis Espinosa, va ser sancionat amb la destitució del cos de bombers el febrer del 1940 amb pèrdua de tots els drets, excepte els de caràcter passiu. L'acusaven de ser un dels fundadors de la secció sindical de la CNT i president de la Cooperativa de Bombers, a més de qualificar-lo de «furibundo revolucionario y gran propagandista» i d'acusar-lo de portar pistola i amenaçar persones de dretes. Va presentar un recurs, però va ser desestimat el 05/01/1942.

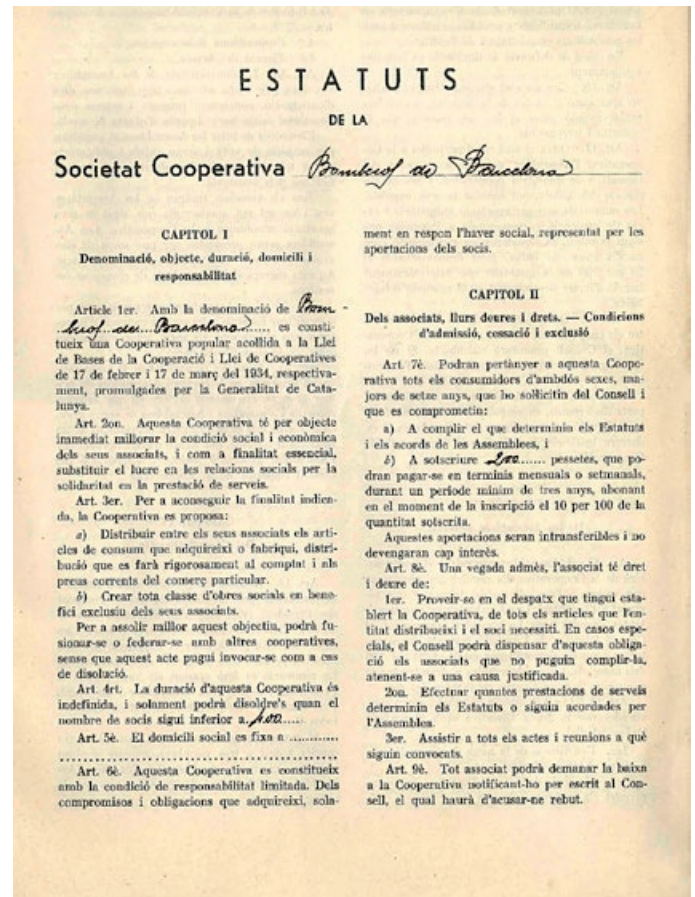
Fabià Coll se n'havia anat a viure a Verdú (Urgell) a

finals de gener del 1938 a causa d'una malaltia que l'impossibilitava per exercir de bomber. Va estar de baixa fins al setembre del 1939. El febrer del 1940 va ser sancionat amb la destitució i la pèrdua de tots els drets, excepte els de caràcter passiu, acusat de ser d'esquerres i de tenir càrrecs a la CNT.

Qui més va patir la repressió franquista va ser Francesc Campoy, que també va ser sancionat amb la destitució i la pèrdua de tots els drets, excepte els de caràcter passiu, el febrer del 1940, acusat de ser membre de la CNT i anarquista, d'anar sempre armat i de delatar companys de dretes. Anteriorment, a principis de gener del 1940, l'havien detingut per l'acusació de ser militant de la CNT, de portar arma curta durant la guerra, de viure en una casa requisada per les patrulles de control i de la detenció del bomber falangista Bartolomé Isasa. El 14 de juny del mateix any Campoy va ser jutjat en consell de guerra i condemnat a dot-

ze anys i un dia de reclusió temporal. Va quedar en llibertat abans de complir tota la sentència gràcies a un decret del 9 d'octubre del 1945

per qual es concedia l'indult total als condemnats per delictes de rebel·lió militar i d'altres comesos fins a l'1 d'abril del 1939.

Primera pàgina dels estatuts de la cooperativa

Un grup de bombers de guàrdia durant la Guerra Civil. (Autor desconegut / Família Llanerats)